

nesen kimondta, hogy a modern realizmus veszít a vitalitásából, mert nem frissül fel, nem regenerálódik a nagy emberi örökség elemeivel. Milan Bogdanovics figyelmeztetett bizonyos veszélyekre, amelyek abból erednek, hogy a fantáziát kritika nélkül szabadon ereszti az író. A fantázia és az álom elemeit nem lehet kikapcsolni a valóságból és így a műből sem — azonban szerinte elfogadhatatlan az az álláspont, hogy az álom legyen az egyedüli ösztönző a művészi alkotásban. Borisz Zihernelnek a plénumon elhangzott véleménye szerint az ifjabb nemzedék írói közül csak kevesen dicsekedhetnek társadalmi valóságunk és hazánk társadalmi viszonyainak tüzetesebb ismereteivel, habár ezek a történések, ez a viszony egy komplikált lélektani probléma megindítója az egyénben. A valósággal való szorosabb kapcsolat a fiataloknál valószínűleg hozzájárulna erőteljesebb írói kifejlődésükhöz is. Ottó Bihalyi-Merin úgy gondolja, hogy az irodalom legyen mindenekelőtt mélyen igaz, mélyesen őszinte és ugyanakkor érzékeny a valóság minden történésére iránt, ha a mi viszonyaink között reális akar lenni. Valójában — fejtegette — az irodalomban ma már vannak eszközeink arra, hogy színvonalban sokkal, sokkal magasabbra emelkedhessünk, mint a naturalizmus vagy a klasszicizmus régi módszereivel.

A modern realista irodalomról szólva Ziherrl hangoztatta, hogy azt feltétlenül át kell hogy hassa Marx és Engelsz társadalomfejlődési tanának tudományos esztetikája. Azonban ennek az esztetikának kötelező erejét nem lehet — véleménye szerint — semmiféle recepttel vagy direktívával ráerőszakolni az írókra. Csak a művészek alkalmazhatják az élet és az alkotás, a környezet és a szellem konkrét körülményei között. Más kérdés, hogy az ilyen mű milyen mértékben lesz tényleges hozzájárulás a jövő szocialista kultúrájához. Sinkó Ervin úgy véli, hogy ez nemcsak attól az intenzivitástól függ, amellyel a művész az életet — s benne az alkotást — átéli, hanem a művész viszonyától is az élet és környezete iránt.

Ami az alkotó és a stílus viszonyát illeti, ebben a kérdésben sokan az írók közül elhajlást mutatnak (egyik vagy másik oldalra) Krlezsa Miroszlávnak a nagy délszláv írónak tételétől, hogy ez alapján egyéni meggyőződés kérdése. Krlezsa abban látja a művészet titkát, hogy szárnyai alatt helyet kaptak mindazok a morális-intellektuális hatóerők, mindazok a kulturális erőfeszítések, amelyek az embert emberré tették. Másszóval nemcsak a kifejezés művészi módjáról van szó, hanem ugyanakkor az ember erkölcsi arculatának egész kialakulásáról.

A realizmusról és az irodalom más problémáiról szóló vitának célja nem is volt, ezen a plénumon, végleges határozatokat hozni. Mindabból amit a vita adott — mind a közös érintkezési pontokon, mind a nyitvahagyott és ellentétes kérdésekben — arra következtethetünk, hogy későbbi, szélesebbkörű vita vezet majd a problémák teljes megoldásához.

ÁCS JÓZSEF:

Aratók (olaj)